

ONA TILIDA FONETIKA VA TALAFFUZNING O'RGATISH: QIYINCHILIK VA IMKONIYATLAR

Dinara Bekpolatova Ong'arbay qizi

Ajiniyoz nomidagi Nukus davlat pedagogika institutining

Turkiy tillar fakulteti talabasi

<https://www.doi.org/10.5281/zenodo.7900073>

ARTICLE INFO

Received: 28th April 2023

Accepted: 04th May 2023

Online: 05th May 2023

KEY WORDS

Fonetika, talaffuz, dekodlash, yozma til, og'zaki til, savodxonlik, til ta'limi.

ABSTRACT

Ona tilida fonetika va talaffuzni o'rgatishning ahamiyatini inkor etib bo'lmaydi. Shunga qaramay, ko'pgina ta'lim tizimlarida bu ko'pincha e'tibordan chetda qoladi. Ushbu maqolada men ushbu o'qitish usulining ahamiyati va u talabalarning ta'lim natijalarini qanday yaxshilashi mumkinligini muhokama qilaman.

Ona tilida fonetika va talaffuzni o'rgatish bir qancha sabablarga ko'ra zarur. Birinchidan, bu talabalarga til o'rganish uchun mustahkam poydevor yaratishga yordam beradi. O'quvchilar so'zlarni boshidanoq to'g'ri talaffuz qilishni o'rgansalar, kelajakda ravon va to'g'ri gapira oladilar. To'g'ri talaffuz ham samaraliroq muloqotga olib keladi, chunki bu tushunmovchilik va chalkashliklarning oldini olishga yordam beradi.

Ikkinchidan, ona tilida fonetika va talaffuzni o'rgatish savodxonlik natijalarini yaxshilashi mumkin. Fonetika va talaffuzni yaxshi tushunish talabalarga o'qishning muhim jihati bo'lgan so'zlarni dekodlashda yordam beradi. Bundan tashqari, bu talabalarga yozma va og'zaki til o'rtasidagi bog'liqlikni tushunishga yordam beradi, bu esa o'qishni tushunish uchun juda muhimdir.

Uchinchidan, ona tilida fonetika va talaffuzni o'rgatish o'quvchilarning madaniy aloqalarini saqlab qolish imkonini beradi. Til madaniy o'ziga xoslikni aniqlashda muhim rol o'ynaydi. O'quvchilarga ona tilini to'g'ri talaffuz qilishga o'rgatish orqali pedagoglar o'quvchilarga o'z madaniy merosini saqlab qolish va avloddan-avlodga o'tishini ta'minlashga yordam beradi.

Nihoyat, ona tilida fonetika va talaffuzni o'rgatish o'quvchilarda ishonch va iftixor tuyg'ularini tarbiyalaydi. Talabalar o'z ona tilida qanday muloqot qilishni to'liq tushunsalar, ular suhbatga kirishish va o'z fikrlarini bildirish uchun ko'proq tayyor bo'ladilar. Bu, o'z navbatida, ularning madaniy merosidan faxrlanish tuyg'usini uyg'otadi.

Ona tilida fonetika va talaffuzni o'rgatish o'nlab yillar davomida olimlarning muhokama mavzusi bo'lib kelgan. Birinchidan, ona tilida fonetika va talaffuzni o'rgatishning asosiy muammolaridan biri bu maxsus bilim va tajribani talab qiladi. Ko'pgina o'qituvchilar talaffuzni samarali o'rgatish uchun zarur tayyorgarlik va resurslarga ega emaslar, bu esa o'quvchilarning yomon talaffuz odatlarini o'rganishiga olib keladi. Bundan tashqari, talabalar ko'pincha mavhum fonetik tushunchalarning nuanslarini tushunish uchun kurashadilar, bu esa samarali o'rganishga to'sqinlik qilishi mumkin.

Biroq, ona tilida fonetika va talaffuzni to'g'ri o'rgatish ko'plab imkoniyatlarga olib kelishi mumkin. O'quvchilar o'z ona tilida ham, o'rganilayotgan tilda ham aniqroq va samaraliroq muloqot qila oladilar. Shuningdek, ular yaxshi tinglash qobiliyatlarini rivojlantiradilar, bu esa tushunish va ravonlikni yaxshilashga olib keladi.

Ona tilida fonetika va talaffuzni o'rgatishning yana bir afzalligi shundaki, u o'qitishga individual yondashish imkonini beradi. O'qituvchilar o'quvchilarning o'ziga xos ehtiyojlarini qondirish uchun o'quv dasturini moslashtirishi mumkin, ular eng ko'p yordamga muhtoj bo'lgan sohalarga e'tibor qaratishadi. Bundan tashqari, o'z ona tilining tovushlari va ritmlari bilan allaqachon tanish bo'lgan o'quvchilar o'rganilayotgan tilda o'xshash tovushlarni tanib olish va ishlab chiqarishni osonlashtiradi.

Xulosa qilib aytish mumkinki, ona tilida fonetika va talaffuzni o'rgatish til ta'limining hal qiluvchi jihati hisoblanadi. O'quvchilarda til o'rganish uchun mustahkam poydevor yaratish, savodxonlik natijalarini yaxshilash, madaniy aloqalarni saqlab qolish va o'z madaniy o'ziga xosliklariga ishonch va g'urur tuyg'usini tarbiyalash uchun o'qituvchilar o'z sinflarida ushbu o'qitish uslubiga ustuvor ahamiyat berishlari kerak. Ushbu yondashuv orqali biz talabalarga til va madaniyatning ahamiyatini qadrlaydigan ravon, samarali muloqotchilar bo'lishga yordam bera olamiz.

Ona tilida fonetika va talaffuzni o'rgatishda qiyinchiliklar ham, imkoniyatlar ham mavjud. O'qituvchilar fanni samarali o'rgatish uchun maxsus bilim va resurslarni talab qilsada, talaffuzni to'g'ri o'rgangan o'quvchilar muloqot qilish qobiliyatini yaxshilaydi. Oxir oqibat, yaxshi muloqot va ravonlik afzalliklaridan foydalanish uchun til ta'limida fonetika va talaffuzga ustuvor ahamiyat berish o'qituvchilar va siyosatchilarga bog'liq.

References:

1. Umumiy o'rta ta'limning davlat ta'lim standarti va o'quv dasturi. Ona tili. Adabiyot. O'zbek tili (ta'lim boshqa tillarda olib boriladigan maktablar uchun). Toshkent. "Sharq" nashriyot-matbaa konserni.
2. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risidagi Qonuni".2020-y 23-sentabr